

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Науково-практична конференція
Захід присвячений пам'яті професора Г. І. Волинки
та 75-річниці від Дня народження, а також приурочений
до 190-річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

V АКАДЕМІЧНІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА Г.І. ВОЛИНКИ: ФІЛОСОФІЯ, НАУКА ТА ОСВІТА

1 травня 2024 року

¹²⁵⁶
1996
LIHA-PRES

¹²³³
Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

Склад оргкомітету з проведення науково-практичної конференції:

голова організаційного комітету – **Андрущенко Віктор Петрович**, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

заступник голови організаційного комітету – **Вернидуб Роман Михайлович**, проректор з навчально-методичної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Драпушко Ростислав Григорович**, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

заступник голови організаційного комітету – **Торбін Григорій Мирославович**, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор фізико-математичних наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Русаків Сергій Сергійович**, директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, професор;

заступник голови організаційного комітету – **Гончаренко Катерина Сергіївна**, в.о. завідувача кафедри філософії Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

відповідальний секретар – **Глушко Тетяна Петрівна**, заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

члени організаційного комітету:

Андрущенко Тетяна Іванівна – завідувач кафедри етики та естетики Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Вашкевич Віктор Миколайович – завідувач кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Розова Тамара Вікторівна – завідувач кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Бондаренко Віктор Дмитрович – завідувач кафедри богослов'я та релігієзнавства Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Кравченко Петро Анатолійович – декан факультету історії та географії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, доктор філософських наук, професор;

Дротянко Любов Григорівна – завідувач кафедри філософії Національного авіаційного університету, доктор філософських наук, професор;

Віхляєв Михайло Юрійович – директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, доктор юридичних наук, професор;

Василенко Вікторія Станіславівна – заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, старший викладач кафедри богослов'я та релігієзнавства.

В Академічні Читання пам'яті професора Г. І. Волинка:
П 96 **філософія, наука та освіта** : науково-практична конференція
(1 травня 2024 року) / за ред. : Андрущенко В. П., Русакова С. С.,
Гончаренко К. С. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. – 184 с.

ISBN 978-966-397-381-4

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Г. І. Волинка та 75-річчю від Дня народження, а також приуроченої до 190-річчя Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (1 травня 2024 року).

УДК 082.2:[101+001+37](062.552)

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2024

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2024

© Навчально-науковий інститут
філософії та освітньої політики, 2024

ISBN 978-966-397-381-4

© Українсько-польське наукове видавництво
«Liha-Pres», 2024

ТРИЛЕМА Д. РОДРІКА В КОНТЕКСТІ ДЕГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СУЧАСНОСТІ

Глушко Т. П.

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії*

*Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Геоекономічна трилема Д. Родріка, або так званий парадокс глобалізації, була сформульована та науково обґрунтована автором, професором економіки Гарвардського університету, наприкінці першої декади ХХІ століття. Ця трилема змістовно передбачає три взаємовиключні варіанти вибору, серед яких жодна сучасна держава не має змоги реалізувати відразу всі три соціально значимі параметри, серед яких *національний суверенітет, демократичні процедури та інтегрованість в глобалізаційні процеси* на рівні економічної політики зокрема та політичних рішень в цілому [див. 1]. Відповідно, жодне суспільство неспроможне на рівні суспільної практики бути одночасно демократичним, глобалізованим та суверенним.

Така триєдина конструкція в принципі непридатна до реалізації, оскільки передбачає внутрішні суперечності. Так, автор трилеми наполягає, що можливо поєднати тільки два з цих елементів соціальної політики, тому від чогось доведеться відмовитись. Оскільки сам професор Д. Родрік є прихильником ідеї національного суверенітету, тому для нього збереження суверенності нації є ключовим елементом цієї трилеми. У такий спосіб, задля збереження суверенітету суспільство мусить відмовитись або від глобалізації, або від демократії. Адже результатом забезпечення обох цих опцій стає саме втрата суверенітету, що парадоксальним чином розчиняє державу в глобальному соціально-економічному просторі й нівелює ідею державності як таку, оскільки передбачає зовнішнє управління.

Тобто якщо ми все-таки обираємо збереження суверенітету, тоді маємо усвідомлювати або антидемократичну траєкторію розвитку або деглобалізаційну [див. 2]. До першого варіанту, а саме глобального тоталітаризму, нас сьогодні якраз і спонукають тоталітарні імперії на зразок нашого східного сусіда-агресора, котрий намагається насадити нам свою картину світу в історичній, економічній та політичній площинах. Також така тенденція підтримується цілою низкою

тоталітарних країн Сходу на чолі з Китаєм, Іраном та іншими недемократичними державами.

Другий варіант, тобто якщо ми все-таки обираємо демократичні цінності, сприятиме розвиткові сценарію, де нам доведеться відмовитись від глобалізації, що ми зокрема прослідковуємо протягом останніх десятиліть на прикладі таких тенденцій як відродження економічного націоналізму, який зокрема спонукає країни відновлювати виробничий потенціал та виходити зі складу міжнародних економічних союзів на кшталт Європейського союзу. Досить показовим прикладом таких деглобалізаційних тенденцій став вихід Великої Британії з ЄС, що отримав гучну назву Brexit.

З одного боку, поступове відчуження життєвих світів різних культур, як в цілому, так й в суто економічних чи політичних їх проявах, цілком може виявитись, як відзначає відомий сучасний словенський філософ С. Жижек, не проблемою, а рішенням, що може стати передумовою для мирного співіснування різних образів життя [див. 3]. Але, проблема полягає в тому, що феномен деглобалізації, як явище економічної політики, поступово починає створювати суттєві перепони діяльності транснаціональних корпорацій, що тягне за собою відповідні наслідки в площині глобальної економічної політики.

Отже, важливість глобалізації для світового ринку, перш за все, для транснаціональних економічних інтересів, поступово сприяє вилученню з цього рівняння, тобто трилеми, саме демократії, яку поступово приносять в жертву інтересам економічного зростання міжнародних корпорацій. Зокрема тенденція формування глобального тоталітаризму значною мірою відслідковується в тих соціально-політичних процесах, свідками яких ми є сьогодні. Таким чином, основним орієнтиром політичної активності стає саме збереження глобалізації та обмеження свобод в цілях досягнення «спільного блага» та глобальної безпеки.

Література:

1. Rodrik D. The Globalization Paradox. Democracy and the Future of the World Economy. New York: W. W. Norton & Company, 2011. 368 p.
2. Bello W. The Virtues of Deglobalization. Foreign Policy in Focus, 2009. URL: http://fpif.org/the_virtues_of_deglobalization/
3. Žižek S. Violence: Six Sideways Reflections. London : Picador, 2008. 272 p.